

مقاله پژوهشی

طراحی الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای

مسلم باقری

دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (نویسنده مسئول).

bagherimoslem@shirazu.ac.ir

 0000-0000-0000-0000

علی اصغر مباشری

دانشجوی دکتری رفتار سازمانی و مدیریت منابع انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

mobasheri1728@yahoo.com

 0000-0000-0000-0000

سیده سارا نامی‌عنا

کارشناسی ارشد مدیریت بازاریابی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

namisara52@yahoo.com

 0000-0000-0000-0000

چکیده:

آموزش و ساختارهای آموزشی در ایجاد و توسعه هویت فردی و اجتماعی اهمیت دارد و از آنجایی که ویژگی‌های یک عضو هیئت علمی دانشگاه نیز در این هویت‌سازی مهم است، پژوهش حاضر «به‌منظور طراحی الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای» انجام شده است. این مطالعه در دسته پژوهش‌های ترکیبی قرار می‌گیرد که در بخش کیفی برای شناسایی شایستگی‌های هیئت علمی هویت‌ساز، متن بیانات و سخنرانی‌های ایشان در این باره، در دیدار با اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و دیگر مناسبت‌ها بررسی شده است. نتایج بررسی سخنان ایشان با روش تحلیل مضمون نشان داده است که الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز، سه بُعد را شامل می‌شود: شایستگی‌های نگرشی (با مؤلفه‌های تعهد، دین‌باوری و خودباوری)؛ شایستگی‌های وظیفه‌ای (با مؤلفه‌های آموزشی و پژوهشی)؛ شایستگی‌های راهبردی (با مؤلفه‌های فرماندهی جنگ نرم، تحول‌آفرینی و فرهنگ‌سازی). در بخش کمی با هدف اولویت‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های شناسایی‌شده، از روش تحلیل محتوا استفاده شده است که نتایج نشان می‌دهد، ترتیب اهمیت شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای عبارت‌اند از: شایستگی‌های راهبردی، شایستگی‌های وظیفه‌ای و شایستگی‌های نگرشی.

واژگان اصلی: هویت، هویت‌سازی، شایستگی‌های اعضای هیئت علمی، شایستگی‌های عضو هیئت علمی

هویت‌ساز، سیدعلی خامنه‌ای.

دسترسی به مقالات نشریه علمی مطالعات راهبردی انقلاب اسلامی (Open Access) است.

Creative Commons Attribution 4.0 International CC BY 4.0

نشریه علمی «مطالعات راهبردی انقلاب اسلامی» تحت مجوز بین‌المللی

Doi: 10.22034/IRJS.2024.413478.1010

مسئولیت مقاله از نظر محتوای علمی و نظرهای مطرح‌شده در متن آن، به عهده نویسندگان و یا نویسنده مسئول مقاله می‌باشد و مورد تأیید / عدم تأیید صاحب امتیاز نشریه مطالعات راهبردی انقلاب اسلامی نمی‌باشد.

مقدمه

پرسش از هویت افراد جامعه، یکی از دغدغه‌های اندیشمندان اجتماعی در طول تاریخ بوده است و صاحب‌نظران بسیاری درباره زوایای گوناگون این موضوع پژوهش و تحقیق کرده‌اند؛ اما در دوره کنونی، شکل‌گیری هویت‌های فراملی به‌عنوان یکی از نتایج تسریع فرایند جهانی‌شدن، در اثر توسعه روزافزون فناوری‌های ارتباطی و گسترش استفاده از این فناوری‌ها در گوشه و کنار جهان (بیات و آزادواری، ۱۳۸۹)، هویت‌سازی را به‌مثابه ابزاری برای ایجاد هماهنگی و کنترل اجتماعی، به موضوعی مهم و چالشی گسترده پیش‌روی صاحب‌نظران و دانشمندان این حوزه و نیز دولت‌ها در سراسر جهان تبدیل ساخته است (Brewer & Yuki, 2007: 137)؛ زیرا در دنیای کنونی از فرهنگ و هویت به‌عنوان ابزار اصلی قدرت و اساس مدیریت جهان یاد می‌شود و اندیشمندان، جامعه موفق در مدیریت جهانی را جامعه برخوردار از فرهنگ و هویت متمایز و توانا در ترویج آن می‌دانند (دل‌سوز و دیگران، ۱۳۹۵).

هویت‌سازی در ایران پس از انقلاب اسلامی نیز یکی از دغدغه‌های مهم بوده است و نهادهای برآمده از انقلاب اسلامی، به‌ویژه دولت، هویت‌سازی را همواره به‌عنوان یکی از اهداف و مسئولیت‌های خود دنبال کرده‌اند (گل‌محمدی، ۱۳۹۵). چراکه هویت‌سازی از یک‌طرف راهکاری برای همگرایی جامعه، معنی‌بخشی به زندگی و افزایش هم‌مدلی برای تحقق آرمان‌های مشترک است و در طول تاریخ به‌عنوان راهبردی برای معماری رفتاری جوامع بشری مطرح بوده (دل‌سوز و دیگران، ۱۳۹۵) و از طرف دیگر، ایران پس از انقلاب اسلامی، الگو و فرهنگی برآمده از ناخرسندی‌های ایدئولوژیک نسبت به جهانی‌سازی فرهنگ و هویت آمریکایی است که تلاش دارد فرهنگ و هویتی درون‌زا و متمایز از خویش در مقابل هویت‌سازی‌های تحمیلی و برون‌زا ایجاد نماید (ساعی، ۱۳۸۵). همچنین به گفته «هابرماس»^۱، مبانی سکولار فرهنگ و هویت غربی چیزی جز سردرگمی در جهان مذهبی برجای نخواهد گذاشت (هابرماس، ۱۳۸۹) و به تعبیر آیت‌الله خامنه‌ای، «اگر جامعه‌ای احساس هویت نکرد، در مقابل صداهای بلند تحکم‌آمیز، به راحتی مغلوب می‌شود... برخورداری از هویت دینی، ملی و انسانی به جامعه احساس عزت و ایستادگی می‌دهد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۷/۳/۲۰).

1. Habermas

صاحب‌نظران و پژوهشگران، یکی از مهم‌ترین عوامل هویت‌ساز در ابعاد فردی و ملی را آموزش و چگونگی ارائه آن در جامعه معرفی کرده (Pavlenko, 2003; Norton, 2006; Nunan & Choi, 2010; Norton & McKinney, 2011; Idris & et al., 2012; Măduța, 2014) و ارتقای حس هویت در افراد جامعه، به‌ویژه جوانان، هویت‌سازی و ایجاد تعادل بین هویت ملی و جهانی را به‌عنوان یکی از انتظارات اصلی از نظام‌های آموزشی علی‌الخصوص دانشگاه‌ها مطرح ساخته‌اند (قمری، ۱۳۹۷). از سوی دیگر، هر نظام آموزشی زیرساخت‌هایی اساسی دارد که ارکان آن را تشکیل می‌دهند و اعضای هیئت علمی از ارکان و مؤلفه‌های اساسی نظام آموزش دانشگاهی هستند که وظیفه انتقال دانش، ایجاد بینش و افزایش مهارت دانشجویان را در چهارچوب نظام آموزش عالی به عهده دارند (McGee, 2023). از این‌رو، شایستگی و بالندگی اعضای هیئت علمی، به‌عنوان یکی از دارایی‌های اصلی دانشگاه، به موضوعی محوری در محافل دانشگاهی تبدیل شده است (de Carvalho-Filho & et al., 2019; Steinert & et al., 2020).

در ایران نیز جایگاه خطیر اعضای هیئت علمی در پیشبرد رسالت‌های نظام آموزش عالی، ضرورت توجه به شایستگی‌های اعضای هیئت علمی در راستای تربیت نیروی انسانی جامعه منطبق با تحولات جهانی و پاسخگویی به نیازهای جامعه را به چالشی عمده در نظام آموزش عالی تبدیل ساخته است (فرهادیان و دیگران، ۱۳۸۶؛ فرهنگی و فراستخواه، ۱۳۹۳)؛ زیرا اعضای هیئت علمی از عوامل اصلی و مهم نظام آموزشی کشور به‌شمار می‌روند و توانمندی و شایستگی آن‌ها بر عملکرد آموزش عالی تأثیر مستقیم داشته (قارون، ۱۳۷۳) و آنان به تعبیر آیت‌الله خامنه‌ای (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۷/۳/۲۰) نقشی حیاتی در «تربیت فرهنگی و اخلاقی و هویتی دانشجویان» و ایجاد «جهت‌گیری اخلاقی و معنوی و تلطیف روحی و دمیدن روح احساس هویت در مجموعه جوان دانشجوی کشور» بر عهده دارند.

برخورداری اعضای هیئت علمی از شایستگی‌های لازم در قالب مهارت‌ها، دانش، ارزش‌ها، صفات و انگیزه‌هایی که عملکرد برتر در شغل آن‌ها را موجب می‌گردد (نظرزاده زارع و دیگران، ۱۳۹۵) اهمیت بسیاری دارد. با توجه به این اهمیت، مطالعات بسیاری در کشور به‌منظور شناسایی شایستگی‌های موردنیاز اعضای هیئت علمی طراحی و اجرا شده است؛ از جمله: تأثیر هوش هیجانی اعضای هیئت علمی بر عملکرد آن‌ها (نورایی، ۱۳۸۹)؛ شناسایی شایستگی‌های اعضای هیئت علمی جهت تحقق رسالت دانشگاهی (سلیمی و

دیگران، ۱۳۹۴)؛ شناسایی الگوی شایستگی اعضای هیئت علمی در تعاملات بین‌المللی (نظرزاده زارع و دیگران، ۱۳۹۵)؛ تدوین مدل شایستگی‌های اعضای هیئت علمی دانشگاه اسلامی (سنگری، ۱۳۹۶)؛ نقش مدیریت دانش در توسعه شایستگی حرفه‌ای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها (دیبايي صابر، ۱۳۹۷)؛ ارزیابی شایستگی‌های هیئت علمی در نظام دانشگاه آزاد اسلامی (هاشمی و دیگران، ۱۳۹۵).

مطالعه ادبیات و بررسی پژوهش‌های مرتبط با شایستگی‌های اعضای هیئت علمی روشن می‌کند که علی‌رغم نقش حیاتی هویت‌سازی و هویت‌بخشی به دانشجویان در دانشگاه در پیشبرد اهداف و تحقق چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در عرصه‌های ملی و بین‌المللی و با وجود تأکید فراوان آیت‌الله خامنه‌ای بر هویت‌سازی در دانشگاه‌ها (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۷/۸/۳؛ بیانات، ۱۳۹۷/۳/۲۰؛ بیانات، ۱۳۹۵/۳/۲۹؛ بیانات، ۱۳۸۵/۵/۲۳؛ بیانات، ۱۳۸۵/۸/۱۳)، تاکنون به شناسایی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز توجهی نشده و تلاشی شایسته و بایسته در این‌راستا به انجام نرسیده است؛ بنابراین، با توجه به اهمیت نقش یک عضو هیئت علمی در ایجاد هویت فردی و ملی در دانشجویان و تأکید ویژه آیت‌الله خامنه‌ای به موضوع هویت و هویت‌سازی در دانشگاه‌های کشور، پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این پرسش است که «الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای از چه ابعاد و مؤلفه‌هایی برخوردار است؟»

۱. ادبیات نظری

۱-۱. تعریف هویت و هویت‌سازی

«هویت»، عبارتی است که در مفاهیمی مانند تشخیص، شناسنامه یا حقیقت جزئی از آن یاد شده و به خودشناسی، ساختار و محتوا بخشیده است و به‌طور کلی معطوف به کیستی فرد و برابند چیستی فرهنگی هر فرد یا جامعه است (دلسوز و دیگران، ۱۳۹۵). در یک دید گسترده، هویت بیانگر حقیقت، معنا و محتوای جوامع، مکاتب، سنت‌ها، فرهنگ‌ها و تمدن‌ها و به‌طور کلی حقیقت و معنای امور است. هویت همچنین تعیین‌کننده مجموعه نگرش‌ها، ویژگی‌ها، روحیات (میرزاپور و دیگران، ۱۳۹۸) و شخصیت یک فرد یا یک جامعه است (جمشیدی و دیگران، ۱۳۹۶) که آن را از سایر افراد، گروه‌ها و جوامع متمایز می‌سازد (احمدپور و دیگران، ۱۳۹۶). برخی نیز، هویت را نوعی ادراک یا خود ادراکی تعریف کرده‌اند که محصول زندگی اجتماعی است و معمولاً با

ارزش‌های داوری و موضع‌گیری احساسی همراه است (Tajfel, 1981; Barker, 2004). هويت‌سازی را از این دیدگاه نوعی معناسازی تعريف کرده‌اند که در جریان آن درک افراد از کيستی خود و ديگران به واسطه زبان بازنمایی و بر زبان آورده می‌شود تا ديگر اعضای جامعه نیز درکی مشترک از آن پیدا کنند (گل محمدی، ۱۳۹۵).

مطالعه ادبیات مربوط به هويت و هويت‌سازی و بررسی دیدگاه‌ها و نظرهای اندیشمندان در این حوزه نشان می‌دهد که این مفاهيم را می‌توان در ابعاد فردی و اجتماعی بررسی و مطالعه کرد. در بُعد فردی، هويت می‌تواند عنصری تعريف گردد که معرف کيستی و چيستی هر فرد در بافت زمان و مکان یعنی تاریخ، فرهنگ و جامعه است (نجاتی حسینی، ۱۳۸۲). از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای هويت به مثابه نقش آفرینی مهم در افتخار به خويشتن (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۵/۳/۲۳)، احساس عزت و ايستادگی در برابر صداهاى بلند تحکم‌آمیز (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۷/۳/۲۰) عمل می‌کند. همچنین، هويت از بُعد اجتماعی می‌تواند مجموعه‌ای از ویژگی‌ها و مشخصاتی تعريف شود که در یک اجتماع وجود دارد، احساس همبستگی در آن به وجود می‌آورد و حس تمایز اعضای آن نسبت به ساير اجتماعات را برمی‌انگیزد (مرسلپور، ۱۳۹۸).

هويت ملی که فراگیرترین و درعین‌حال مشروع‌ترین سطح هويت در تمامی نظام‌های اجتماعی و در واقع فرایند پاسخگویی آگاهانه یک ملت به پرسش‌های پیرامون خود و تعیین‌کننده جایگاه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ارزش‌های برگرفته از هويت تاریخی یک ملت است (میرزاپور و ديگران، ۱۳۹۸)؛ مجموعه‌ای از اعتقادات، باورها، خواسته‌ها، فرهنگ و تاریخ مشترک است که در محدوده‌ای جغرافیایی افراد را به هم پیوند می‌دهد (احمدپور و ديگران، ۱۳۹۶) و موجودیت آن وابسته به باور مشترکی است که اعضای جامعه را به یکدیگر متصل ساخته و خواستی مشترک برای تداوم زندگی مشترک اجتماعی است (میلر، ۱۳۸۳).

بر اساس این دیدگاه، هويت ملی و اجتماعی عبارت است از فرهنگ یا روح جمعی که نمادی از تاریخ و روند شکل‌گیری جامعه به‌شمار می‌رود و همواره با نوعی خودآگاهی همراه است که معمولاً به صورت احساس بودن، شدن، عشق ورزیدن، تعقل نمودن و درنهایت عنایت فطری آدمی به خويشتن نمایان می‌شود (جمشیدی و ديگران، ۱۳۹۶). آیت‌الله خامنه‌ای نیز هويت ملی را «مجموعه فرهنگ‌ها و باورها و خواسته‌ها و آرزوها و رفتارهای» یک ملت

توصیف می‌کند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۵/۸/۱۸) که معرف و مدافع منافع ملی آن ملت و جامعه است (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۶/۳/۳۱). از نظر ایشان، هویت ملی ایرانیان از سه مؤلفه مهم، یعنی عقبه تاریخی، عقبه اسلامی و عقبه انقلابی تشکیل شده است؛ چراکه «ما ملتی هستیم مسلمان، ریشه‌دار در تاریخ و انقلابی. این هویت ما است. مسلمانی ما، عمق تاریخی ما و انقلابی بودن ما سه عنصر اصلی است که هویت ملت ما را تشکیل می‌دهد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۶/۰۳/۲۲).

۲-۱. شایستگی

در ادبیات مربوط به عبارت «شایستگی»^۱، این مفهوم در معانی و جملاتی چندگانه و متفاوت توصیف و تعریف شده است. علاوه بر زمینه‌های علمی و رویکردهای متفاوت پژوهشگران، یکی از عوامل این موضوع می‌تواند با ماهیت خاص این عبارت ارتباط یابد؛ زیرا عبارت شایستگی معمولاً مفاهیمی مانند ویژگی‌ها و توانایی بالقوه، ارزش‌ها، دانش، مهارت، علائق، ایده‌ها و نگرش‌ها را شامل می‌گردد (Khoshouei & et al., 2013). این مفهوم را نخستین بار «وایت» (۱۹۹۵) برای توصیف ویژگی‌های شخصیتی مرتبط با انگیزه‌های بالا و عملکرد برتر استفاده کرد. از نظر این پژوهشگر، «شایستگی» به معنی تعامل اثربخش یک فرد با محیط است (رحیم‌نیا و هوشیار، ۱۳۹۱).

شایستگی همچنین به‌عنوان مهم‌ترین ویژگی‌های یک فرد تعریف شده است که موجبات ارائه عملکرد بالا و باکیفیت را در شغل، شرایط کاری یا روابط وی فراهم می‌آورد. این ویژگی‌ها می‌تواند انگیزش، مهارت، رفتارها و تصورات فردی، نقش‌های اجتماعی یا مجموعه‌ای از دانش باشد که عملکرد متمایز فرد را ممکن می‌سازد (Ebrahimzadeh & et al., 2017). شایستگی می‌تواند معرف توانایی‌ها (دانش، مهارت و ویژگی‌هایی) فردی باشد که به ایجاد تمایز بین افراد توانا برای انجام کار و افراد ناتوان می‌انجامد. شایستگی همچنین مجموع ویژگی‌هایی است که عملکردی بالا را برای افراد پیش‌بینی می‌کند (Spencer, 2004) و در مجموع، می‌تواند به هرگونه دانش، مهارت، توانایی یا کیفیت شخصی اطلاق گردد که از طریق رفتار نشان داده و منجر به تعالی عملکرد می‌شود (قربان‌نژاد و عیسی‌خانی، ۱۳۹۵).

۲. پیشینه پژوهش

در ارتباط با شایستگی‌های اعضای هیئت علمی مطالعاتی بسیار در داخل و خارج از کشور طراحی و اجرا شده است که هرکدام از دیدگاهی متفاوت به بررسی این موضوع پرداخته‌اند.

- چیت‌ساز (۱۳۹۰) در پژوهش خود شایستگی‌های اعضای هیئت علمی را در سه محور اصلی «نگرش»، «دانش و آگاهی» و «مهارت‌ها» مورد مطالعه قرار داده است.

- فرهنگی و فراستخواه (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای که به منظور شناسایی اعضای هیئت علمی در محیط‌های مجازی طراحی و اجرا شد، شایستگی‌های موردنیاز این افراد را در سه دسته «شایستگی‌های ساختن اجتماع علمی»، «رشد حرفه‌ای» و «رشد شخصی» مطالعه و بررسی کرده‌اند.

- سنگری (۱۳۹۶) مدل شایستگی‌های محوری اعضای هیئت علمی در دانشگاه اسلامی را بر شش شایستگی اصلی بنا نهاده است که عبارت‌اند از: «مهارت‌های فنی»، «مهارت‌های ادراکی»، «مهارت‌های رهبری»، «مهارت‌های میان‌فردی»، «ویژگی‌های شخصیتی» و «ارزش‌ها».

- هاشمی و همکاران (۱۳۹۵) شایستگی‌های موردنیاز اعضای هیئت علمی را در ابعادی مانند شایستگی‌های کارکردی، مهارتی، ارزشی، نقشی و فردی مورد ارزیابی قرار داده‌اند.

مطالعات انجام شده در خارج از کشور:

- «کیویان و کین»^۱ (۲۰۰۹) الگوی شایستگی‌های اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کاربردی را در چهار دسته اصلی «شایستگی‌های مربوط به ویژگی‌های فردی»، «شایستگی‌های تعاملی»، «شایستگی‌های تحقیق و توسعه» و «شایستگی‌های آموزشی» مطالعه و بررسی کرده‌اند.

- «پفیانکو»^۲ (۲۰۰۹)، شایستگی لازم برای مدرسان و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در قرن ۲۱ را شایستگی یادگیری معرفی کرده و در پژوهش خود این شایستگی را در ابعاد چهارگانه «یادگیری برای دانستن»، «یادگیری برای عمل کردن»، «یادگیری برای بودن» و «یادگیری برای باهم زندگی کردن» را مطالعه و بررسی نموده است.

- «میلر و همکاران»^۳ (۲۰۱۱) در کشور آمریکا به منظور شناسایی الگوی شایستگی‌های

1. Qiuyan & Qin
2. Pefianco
3. Milner & et al.

اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌های علوم پزشکی این کشور، شایستگی اعضای هیئت علمی را شامل چهار مؤلفه دانسته است: «شایستگی اجتماعی»، «شایستگی شناختی»، «شایستگی عملکردی» و «فراشایستگی».

از دیگر شایستگی‌های لازم برای اعضای هیئت علمی در پژوهش‌های انجام‌شده در خارج از کشور می‌توان به موارد زیر اشاره کرد (به نقل از سنگری، ۱۳۹۶):

- شایستگی‌های تدریس و آموزش، شایستگی‌های یادگیری، مدیریت فرایند تدریس و آموزش، استفاده از فناوری، حل مسائل دانشجویان اجرای قوانین و سیاست‌های آموزشی (Ragan & et al., 2012)؛

- شایستگی و توانایی همکاری با سایر اعضای هیئت علمی، توانایی ارائه مشاوره، شایستگی خدمت‌رسانی، شایستگی‌های پژوهشی و آموزشی (Hyatt & Williams, 2011)؛
- تفکر منطقی، تعامل مؤثر، نتیجه‌محوری، مهارت‌های بین‌فردی، مسئولیت‌پذیری، خلاقیت و نوآوری (Wangyi & et al., 2006).

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر طرح، آمیخته اکتشافی (کیفی و کمی) و از لحاظ هدف، در زمره پژوهش‌های کاربردی قرار می‌گیرد. طرح‌های پژوهشی آمیخته با استفاده از ترکیب دو مجموعه روش‌های تحقیق کمی و کیفی به انجام می‌رسند (بازرگان هرندی، ۱۳۹۸). با توجه به اینکه در مرحله نخست (شناسایی ویژگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز)، داده‌ها از نوع کیفی هستند و در مرحله دوم (اولویت‌بندی شایستگی‌های شناسایی‌شده) از داده‌های کمی استفاده می‌شود، در نتیجه روش پژوهش در این پژوهش آمیخته اکتشافی است. بخش کیفی پژوهش حاضر با روش «تحلیل مضمون»^۱ و بخش کمی با روش تحلیل محتوای کمی انجام گرفته است.

۳-۱. تحلیل مضمون

«تحلیل مضمون» روشی نظام‌مند برای شناخت، سازمان‌دهی و گزارش الگوهای معنایی (مضامین) اندیشه‌ها و رهنمودهای موجود در داده‌های مورد بررسی است و به دلیل کاربردی و منعطف بودن، به یکی از رایج‌ترین روش‌های تحلیل داده‌های کیفی تبدیل شده است

1. Thematic analysis

(Braun & Clarke, 2012) که هدف از آن یافتن مضامین (الگوهای معنایی) بااهمیت و جذاب در متون و مطالب مورد بررسی در راستای پاسخ به پرسش پژوهش است (Maguire & Delahunt, 2017). در پژوهش حاضر، روش پیشنهادی «براون و کلارک» (۲۰۰۶) مورد استفاده قرار گرفته است که تحلیل مضمون را فرایندی شش مرحله‌ای به شرح شکل ۱ معرفی می‌کند:

شکل (۱): مراحل روش تحلیل مضمون

۲-۳. تحلیل محتوای کمی

تحلیل محتوا روشی است که با استفاده از آن، پژوهشگران قادر خواهند بود محتوای نامه‌ها، مقاله‌ها، مجلات، کتاب‌ها، اشعار، سخنرانی‌ها، قوانین و هر نوع متن دیگری را تحلیل کنند (فانلی و گلشنی، ۱۳۹۵). تحلیل محتوا در یک دسته‌بندی کلی به دو روش تحلیل محتوای کمی و تحلیل محتوای کیفی تقسیم می‌شود (جانی‌پور و شکرانی، ۱۳۹۲). در تحلیل محتوای کمی که برای تشریح عینی، منظم و کمی محتوای آشکار پیام‌های ارتباطی به کار می‌رود، هدف اندازه‌گیری حجم (شمارش) مقوله‌های موضوعی در اسناد و مدارک مورد بررسی است (فتح‌الهی و دیگران، ۱۳۹۳). در پژوهش به‌منظور اولویت‌بندی شایستگی‌های شناسایی شده (در قالب ابعاد و مؤلفه‌های الگو) از روش تحلیل محتوای کمی استفاده شده است.

۴. یافته‌های پژوهش

۴-۱. یافته‌های بخش کیفی

در بخش کیفی به‌منظور طراحی الگوی پژوهش، متن سخنرانی‌های آیت‌الله خامنه‌ای در ارتباط با اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها در ملاقات با این افراد و سایر مناسبت‌ها بررسی شد. در این فرایند، در مرحله نخست، ابتدا ۱۶۰ عبارت مرتبط با موضوع پژوهش از بیانات ایشان استخراج و در مرحله دوم ضمن تحلیل این عبارات کدگذاری صورت گرفت. خلاصه و نمونه‌ای از این فرایند در جدول «شماره ۱» ارائه شده است.

جدول (۱): نمونه‌ای از عبارات و مضامین مستخرج از بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در ارتباط با موضوع پژوهش (مراحل نخست و دوم تحلیل مضمون)

ردیف	عبارت	تاریخ	کدهای اولیه
۱	علم اگر برای انسان، برای آرمان‌های انسانی، برای بشریت که غایت آن، رسیدن به خدا است باشد، معنی پیدا می‌کند و حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها را به تفکر در این باب دعوت می‌کنم.	۱۳۶۰/۹/۲۷	معتقد به باورهای دینی
۲	شما برادرانی که در دانشگاه‌ها تدریس می‌کنید، مواظب باشید که فضای دانشگاه را آشفته نکنند.	۱۳۶۹/۶/۱۸	حراست از آرامش دانشگاه
۳	در علم و تحقیق و کاوش، این اقیانوس عظیمی که خدای متعال در برابر انسان قرار داده است و قدرت ژرف‌کاوی در این اقیانوس را هم به انسان داده، هر چه می‌توانید پیش بروید و عمق‌یابی کنید.	۱۳۸۵/۵/۲۳	اهتمام به رشد علمی
...
...
۱۵۸	استاید باید همواره مدافع و هدایت‌کننده فضای چالشی دانشگاه‌ها به‌سوی مبانی و اهداف انقلاب اسلامی باشند و به‌هیچ‌وجه نباید از گرایش‌های مخالف انقلاب حمایت شود!	۱۳۹۵/۳/۲۹	تعهد به انقلاب و مبانی اعتقادی آن
۱۵۹	دانشجویان خود را امیدوار و خوش‌بین به حال و آینده کشور، معتقد به توانایی‌ها و ظرفیت‌های داخلی و آشنا به موقعیت کشور تربیت کنید!	۱۳۹۷/۳/۲۰	توسعه اعتمادبه‌نفس ملی
۱۶۰	پرداختن به حل مسائل اصلی اقتصاد. ما در کشور مسائل فراوانی در زمینه اقتصاد داریم؛ دانشگاه‌ها می‌توانند روی این‌ها کار کنند و حل کنند.	۱۳۹۸/۸/۲۸	حساسیت نسبت به مسائل و نیازهای کشور

در ادامه و در مرحله سوم، تلاش شده است این کدها به مضمون‌های اولیه و مشخصی تبدیل شود. در مرحله چهارم مضمون‌های ایجادشده بازبینی و تلاش شده است خرده مضمون‌هایی (مضمون‌های پایه) متمایز، غیر تکراری و مشتمل بر مجموعه ایده‌های مطرح در بخش‌های مختلف متن اصلی شناسایی شود. نمونه‌ای از اقدام‌های این مراحل، در جدول «شماره ۲» ارائه شده است.

جدول (۲): نمونه‌ای از اقدام‌های مراحل سوم و چهارم تحلیل مضمون

مضمون‌های اولیه	مضمون‌های پایه	مضمون‌های اولیه	مضمون‌های پایه	مضمون‌های اولیه	مضمون‌های پایه
فرهنگ‌سازی دینی	توجه به فرهنگ دین و معنویت در دانشگاه	هویت‌سازی ملی	توسعه اعتمادبه‌نفس ملی دانشجوی	وحدت اندیشی	حراست از آرامش دانشگاه
نظریه‌سازی	جسارت و خلاقیت علمی	افزایش روحیه پژوهشگری	شکوفاسازی استعداد‌های دانشجوی	اهتمام به رشد علمی	جهاد علمی
ایجاد روحیه انقلابی	جریان‌سازی انقلابی در دانشگاه	تربیت دانشجویان انقلابی و متعهد به کشور	توسعه اعتمادبه‌نفس ملی دانشجوی	تزکیه و طهارت روحی	برخورداری از تزکیه و طهارت روحی

سپس در مرحله پنجم، با دسته‌بندی این مضامین یعنی ترکیب و تلخیص آن‌ها به اصول کلی‌تر، شبکه مضامین ترسیم شد، به این ترتیب که خرده‌مضمون‌های به‌دست‌آمده از متن، در گروه‌های مشابه و منسجمی طبقه‌بندی و مضمون‌های اصلی استخراج گشت که در جدول «شماره ۳» قابل مشاهده است. همه این‌ها زیربنای ایجاد مضمون فراگیر «شایستگی‌های عضو هیئت علمی هويت‌ساز» را تشکیل داده‌اند. در نهایت، پس از اطمینان از صحت شبکه مضامین، در مرحله ششم گزارش نهایی تدوین شد.

جدول (۳): الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هويت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

مضمون فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه
شایستگی‌های نگرشی	تعهد	تعهد به انقلاب و مبانی اعتقادی آن
		تعهد به کشور
		تعهد سازمانی
		التزام شغلی

مضامین پایه		مضامین سازمان دهنده	مضمون فراگیر
معتقد به باورهای دینی	دین باوری		شایستگی های عضو هیئت علمی هویت ساز
داشتن بصیرت دینی			
برخوررداری از تزکیه و طهارت روحی			
خودباوری علمی	خودباوری		
خودباوری ملی			
شکوفاسازی استعداد دانشجویان	آموزشی		
آموزش مبتنی بر نیاز جامعه			
دلسوز دانشجویان بودن			
شاگرد پروری			
داشتن قدرت و بنیه علمی	پژوهشی		
داشتن بصیرت علمی			
داشتن جسارت و خلاقیت علمی			
توجه به تحقیقات بنیادی			
آشنا و متعهد به نقشه علمی کشور			
شناخت فرهنگ جامعه	فرهنگ سازی	شایستگی های راهبردی	
توجه به فرهنگ دین و معنویت در دانشگاه			
توجه به تسلط گفتمان علمی در دانشگاه ها			
توسعه اعتماد به نفس ملی دانشجویان			
توسعه اعتماد به نفس فردی دانشجویان			
دشمن شناسی	فرماندهی جنگ نرم		
امیدوار به آینده کشور			
حراست از آرامش دانشگاه			
جریان سازی انقلابی در دانشگاه			

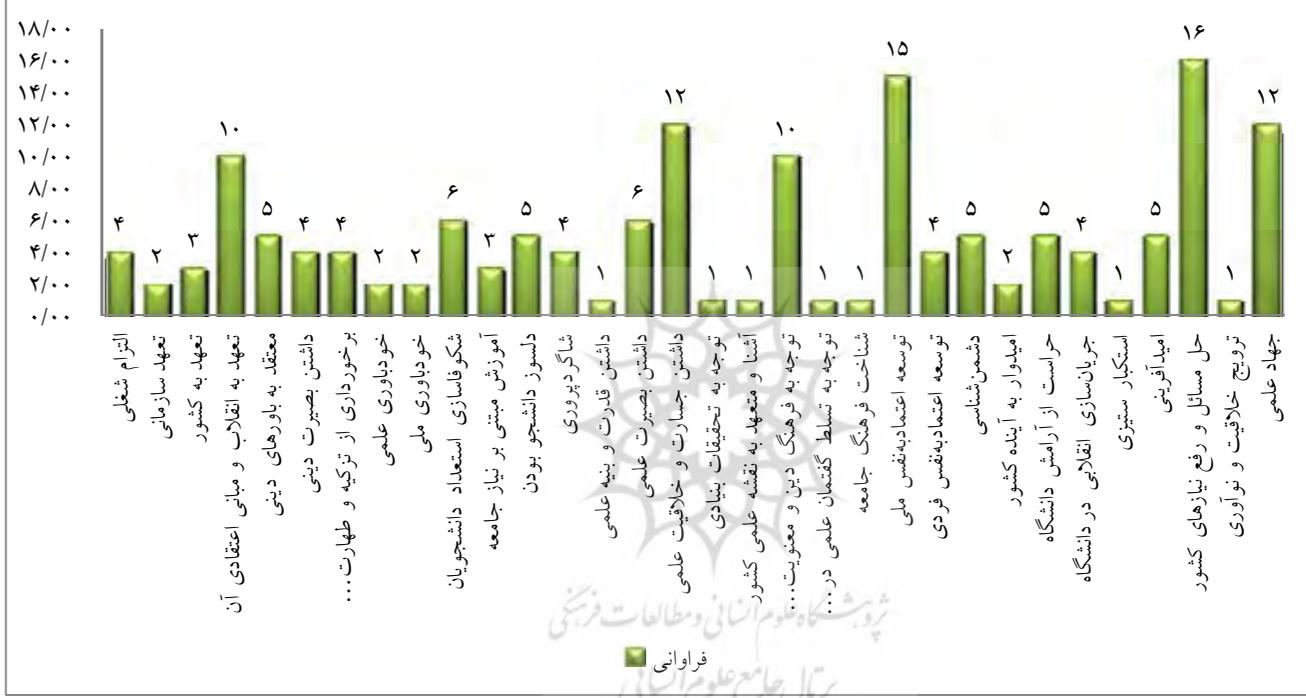
مضامین پایه		مضامین سازمان‌دهنده	مضمون فراگیر
استکبارستیزی	تحول‌آفرینی		
امیدآفرینی			
حل مسائل و رفع نیازهای کشور			
ترویج خلاقیت و نوآوری			
جهاد علمی			

۴-۲. یافته‌های بخش کمی

۴-۲-۱. اولویت‌بندی ابعاد الگو

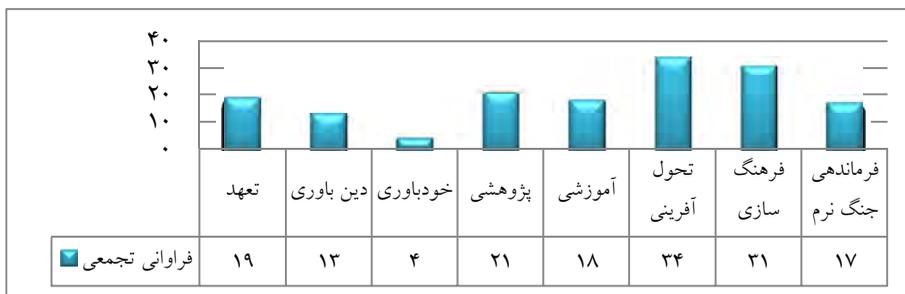
همان‌گونه که در نمودار «شماره ۱» قابل مشاهده است، در بخش کمی پژوهش به‌منظور اولویت‌بندی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی پژوهش و به‌عبارت‌بهرتر برای اولویت‌بندی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای، با استفاده از اصول و رهنمودهای تحلیل محتوای کمی، در مرحله نخست مقوله‌ها یا مضامین پایه مربوط به هر شایستگی در بیانات ایشان شمارش شد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

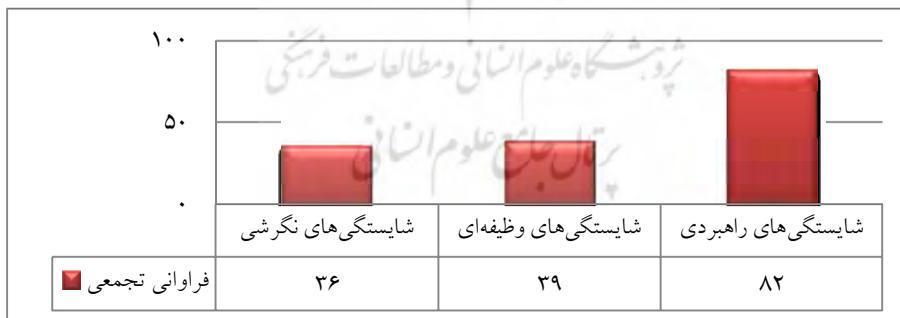
نمودار (۱): محاسبه فراوانی مقوله‌های مربوط به هر یک از ابعاد الگوی پژوهش

در مرحله دوم، نسبت به محاسبه فراوانی تجمعی هر کدام از مؤلفه‌های الگو اقدام گردید که در نمودار «شماره ۲» قابل مشاهده است.

نمودار (۲): محاسبه فراوانی تجمعی مؤلفه‌های الگوی پژوهش

پس از محاسبه فراوانی تجمعی مؤلفه‌ها، بر طبق نمودار «شماره ۳»، محاسبه فراوانی تجمعی هر بعد نیز انجام و از این راه رتبه ابعاد در الگو مشخص شد. مراجعه به نمودار ۳ گویای این است که شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای به ترتیب اولویت عبارت‌اند از: شایستگی‌های راهبردی با کسب فراوانی تجمعی ۸۲؛ شایستگی‌های وظیفه‌ای با کسب فراوانی تجمعی ۳۹ و شایستگی‌های نگرشی با کسب فراوانی تجمعی ۳۶ درصد.

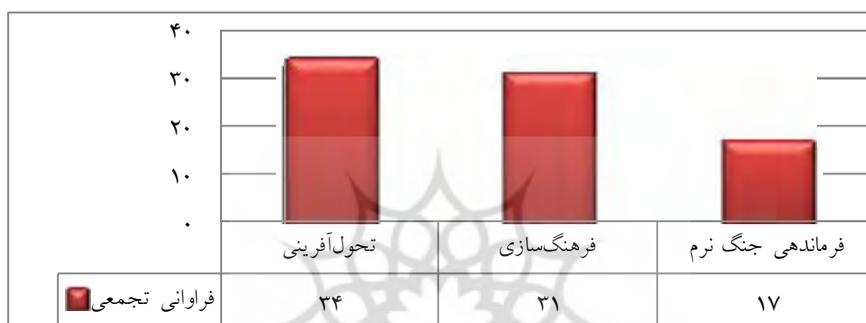
نمودار (۳): محاسبه فراوانی تجمعی ابعاد مختلف الگو و تعیین رتبه و اولویت هر بعد در الگوی پژوهش

۳-۴. اولویت‌بندی مؤلفه‌ها در ابعاد مختلف

پس از تعیین رتبه و اولویت هریک از ابعاد الگو، در گام بعد، اولویت‌بندی و تعیین اهمیت نسبی هرکدام از مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده ابعاد مختلف به انجام رسید.

۳-۴-۱. اولویت‌بندی مؤلفه‌های شایستگی‌های راهبردی

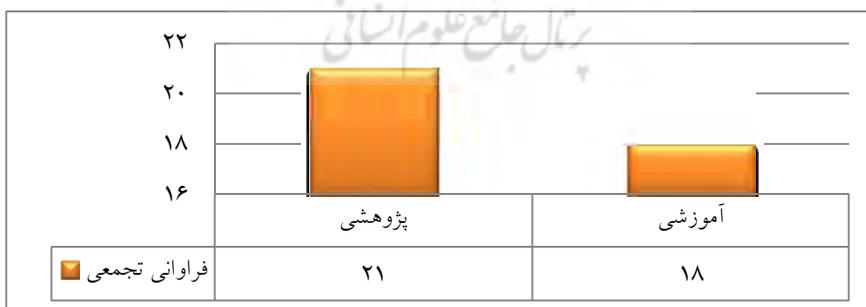
همان‌گونه که در نمودار «شماره ۴» قابل مشاهده است، مؤلفه‌های بعد شایستگی‌های راهبردی یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای به ترتیب اهمیت عبارت‌اند از: تحول‌آفرینی، فرهنگ‌سازی و فرماندهی جنگ نرم.

نمودار (۴): محاسبه فراوانی تجمعی و اولویت مؤلفه‌های شایستگی‌های راهبردی یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز

۳-۴-۲. اولویت‌بندی مؤلفه‌های شایستگی‌های وظیفه‌ای

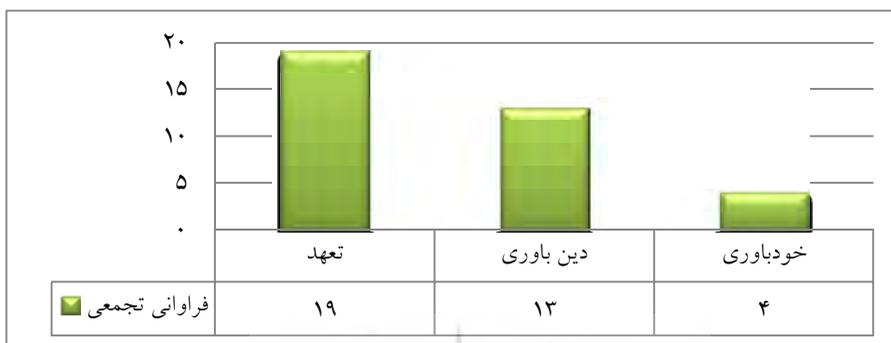
مؤلفه‌های بعد شایستگی‌های وظیفه‌ای یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای به ترتیب اهمیت عبارت‌اند از: پژوهشی و آموزشی (نمودار شماره ۵).

نمودار (۵): محاسبه فراوانی تجمعی و اولویت مؤلفه‌های شایستگی‌های وظیفه‌ای یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز

۴-۳-۳. اولویت‌بندی مؤلفه‌های شایستگی‌های نگرشی

همان‌گونه که در نمودار «شماره ۶» قابل مشاهده است، مؤلفه‌های بعد شایستگی‌های نگرشی یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای به ترتیب اهمیت عبارت‌اند از: تعهد، دین‌باوری، خودباوری.

نمودار (۶): محاسبه فراوانی تجمعی و اولویت مؤلفه‌های شایستگی‌های نگرشی یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز

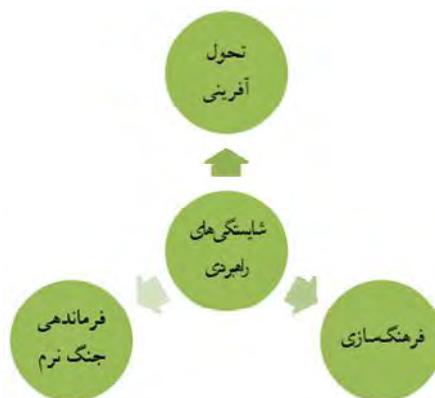
۵. بحث، نتیجه‌گیری و تبیین الگو

نتایج حاصل از تحلیل داده‌های گردآوری‌شده در این مطالعه نشان می‌دهد که شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای به ترتیب عبارت‌اند از: شایستگی‌های راهبردی، شایستگی‌های وظیفه‌ای و شایستگی‌های نگرشی.

۵-۱. شایستگی‌های راهبردی

بر اساس واکاوی بیانات آیت‌الله خامنه‌ای، به منظور شناسایی الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه ایشان، شایستگی‌های راهبردی مهم‌ترین شایستگی در این ارتباط است. شایستگی‌های راهبردی، معرف شایستگی‌ها و توانمندی‌هایی است که فرد را قادر می‌سازد با دیدی بلندمدت، نسبت به چشم‌اندازها متعهد و از واقعیت‌های عملیاتی و راهبردی آگاه باشد و مأموریت و ارزش‌های اصلی مجموعه خود را درک کند و با نگاهی کل‌نگرانه به روابط بین فعالیت‌ها و بخش‌های مختلف، نقش‌آفرینی مناسبی در مجموعه خود داشته، مسیر تحقق اهداف را تسهیل نماید (اسماعیلی و دیگران، ۱۳۹۸). همان‌گونه که در شکل «شماره ۲» نشان می‌دهد، الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از

دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای در بعد شایستگی‌های راهبردی، دربرگیرنده سه مؤلفه اصلی است که به ترتیب عبارت‌اند از: تحول‌آفرینی، فرماندهی جنگ نرم و فرهنگ‌سازی.

شکل (۲): مؤلفه‌های شایستگی راهبردی یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز

۱-۱-۵. تحول‌آفرینی

واکاوی بیانات آیت‌الله خامنه‌ای گویای این است که ایشان تحول‌آفرینی را یکی از مهم‌ترین شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز می‌دانند و این تحول‌آفرینی در اندیشه‌های ایشان جنبه‌های مختلفی را در بر می‌گیرد، از جمله اینکه به باور ایشان «استاد در کلاس یا در آزمایشگاه یا در کارگاه آموزشی تأثیر خیلی زیادی دارد و امید به آینده را بایستی در جوان تزریق کند» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۷/۷/۳) و سفارش می‌کنند «با امید دادن، با امید بخشیدن، فضای کلاس را، فضای محیط درس و دانشگاه را فضای امید کنید؛ امید به آینده!» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۸/۶/۸)؛ پس امید‌آفرینی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای یکی از روش‌های مقابله با دشمنان است (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۸/۶/۸).

از دیگر مشخصه‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز تحول‌آفرین از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای، توجه و اهتمام نسبت به حل مسائل و رفع نیازهای کشور است. ایشان همواره توصیه می‌کنند «سعی کنید دانشگاه را درگیر مسائل اجتماعی کنید» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۸/۳/۸) و «درگیر شدن با مسائل کشور» را به این معنی می‌دانند که «دانشگاه خودش را از مسائل کشور جدا نماند و مسائل کشور، چالش‌های کشور برای دانشگاه، مسائل واقعی و حقیقی و اصلی باشد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۷/۳/۲۰).

ترویج خلاقیت و نوآوری نیز از دیگر مشخصه‌های یک عضو هیئت علمی هوشمند ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای است که می‌تواند زیرمجموعه تحول‌آفرینی در نظر گرفته شود. در واقع ایشان بر این باورند که «استاد باید مدافع خلاقیت و نوآوری و ابتکار باشد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۳/۱۰/۱۷).

بر اساس تحلیل بیانات، آیت‌الله خامنه‌ای جهاد علمی را یکی از مشخصات بارز یک عضو هیئت علمی هوشمند ساز می‌داند که می‌تواند موجبات تحول‌آفرینی را به وجود آورد؛ زیرا از نظر ایشان، تولید علم می‌تواند، یکی از مهم‌ترین ارکان پیشرفت باشد (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۷/۷/۳)؛ بنابراین، لازم است «رویکرد مصرف‌کنندگی در علم به رویکرد تولید علم» تبدیل شود (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۷/۰۳/۲۰).

از طرف دیگر، ایشان تولید علم را نیازمند تلاش و جدیت می‌دانند و معتقدند در راه تولید علم «تنبلی و تن‌آسایی و محول کردن کار به یکدیگر جایز نیست؛ حرکت جهادگونه باید کرد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۷/۷/۳) و این حرکت جهادگونه در حوزه علوم انسانی باید به صورتی جدی‌تر مورد توجه قرار گیرد، چراکه ما «در زمینه علوم انسانی عقبیم» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۴/۱۳) و «نیازمند آن هستیم که یک تحول بنیادین در علوم انسانی در کشور به وجود بیاید»؛ زیرا «علوم انسانی آن‌وقتی صحیح و مفید و تربیت‌کننده صحیح انسان خواهد بود و به فرد و جامعه نفع خواهد رساند که بر اساس تفکر الهی و جهان‌بینی الهی باشد؛ این امروز در دانش‌های علوم انسانی در وضع کنونی وجود ندارد؛ روی این بایستی کار کرد، فکر کرد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۳/۰۴/۱۱).

بنابراین، آیت‌الله خامنه‌ای توصیه می‌کنند که حرکت دانشگاه در مسیر تولید علم تا رسیدن به جایگاه مطلوب می‌باید حفظ شود و در این راه «خیلی باید تلاش کرد؛ خیلی باید مجاهدت کرد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۳/۴/۱۱)؛ که بخش عمده‌ای از وظایف در طی این مسیر بر عهده «اساتید متعهد، دانشگاهی و روحانی» است و آن‌ها باید «مسئولیت سنگین روشنگری و جهاد فکری و علمی را بیش از پیش بر دوش خود احساس کنند» (خامنه‌ای، بیانات، ۷۸/۳/۱۲).

۵-۱-۲. فرهنگ‌سازی

اندیشمندان مهم‌ترین ویژگی تمایزبخش حیات انسانی از حیات غیرانسانی را «فرهنگ» نامیده‌اند که دربرگیرنده عناصری همچون هنجارها، باورها و ارزش‌ها است (گیوریان و

ذاکری، ۱۳۹۲). واکاوی بیانات آیت‌الله خامنه‌ای نیز نشان می‌دهد، ایشان فرهنگ را در زمره مهم‌ترین موضوعات در محیط دانشگاه می‌دانند و باور دارند که «در داخل دانشگاه به مسئله فرهنگ خیلی باید پرداخت» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۸/۱۱/۳). ایشان همچنین یکی از شایستگی‌های لازم برای یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز در راستای فرهنگ‌سازی را شناخت فرهنگ حاکم بر جامعه دانسته، تأکید می‌کنند که برای فرهنگ‌سازی باید «فرهنگ اصیل حاکم بر جامعه خویش را به‌درستی بشناسیم و بدان مسلح شویم» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۶۰/۹/۲۷).

بررسی بیانات آیت‌الله خامنه‌ای همچنین نشان می‌دهد که «توسعه اعتمادبه‌نفس ملی» یکی از مهم‌ترین وظایفی است که استادان دانشگاه باید در راستای فرهنگ‌سازی به آن عمل نمایند و می‌فرمایند که «اعتمادبه‌نفس ملی را باید در دانشجو زنده کرد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۵/۵/۲۳) و از توسعه اعتمادبه‌نفس ملی به‌عنوان «وظیفه بزرگ و تاریخی» یاد می‌کنند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۷۸/۳/۱۲).

طبق تحلیل بیانات و اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای یکی از جنبه‌های توسعه اعتمادبه‌نفس ملی در دانشجویان، ایجاد احساس هویت ملی در آنان است و در این راستا توصیه می‌کنند که «باید جوان را به هویت ملی و باورهای ملی خودش پایبند کرد؛ طوری که افتخار کند که ایرانی است» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۵/۸/۱۳). چراکه در دنیای امروز «اگر جامعه‌ای احساس هویت نکرد، در مقابل صداهای بلند تحکم‌آمیز به‌راحتی مغلوب می‌شود؛ اما برخورداری از هویت دینی، ملی و انسانی به جامعه احساس عزت و ایستادگی می‌دهد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۷/۳/۲۰).

در کنار توسعه اعتمادبه‌نفس ملی در دانشجویان، توانمندی در راستای توسعه اعتمادبه‌نفس فردی دانشجویان نیز از دیگر مشخصه‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای است و یکی از مسئولیت‌های مهم استادان «تربیت فرهنگی و هویتی و میدن روح احساس هویت در مجموعه جوان دانشجو» است و سفارش می‌کنند که «جوان را با هویت بار بیاورید» (خامنه‌ای، بیانات، ۹۷/۳/۲۰).

توجه به فرهنگ دین و معنویت در دانشگاه، از دیگر ویژگی‌های دیگر یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز است و «آنچه از استاد انتظار می‌رود فقط تغذیه علمی دانشجو نیست بلکه

تقویت روحیه معنوی او و شخصیت معنوی او هم از استاد متوقع است» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۳/۴/۱۱). ایشان همچنین تأکید می‌کنند که «مسئله ارتقای فکر دینی در دانشگاه‌ها را بسیار جدی باید گرفت و مراقب باشید خلأ فکری برای دانشجوی ما و روشنفکر دانشگاهی ما به وجود نیاید» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۶/۹/۷). توجه به تسلط گفتمان علمی در دانشگاه‌ها از دیگر مشخصات یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز در راستای فرهنگ‌سازی است و آیت‌الله خامنه‌ای در بیانات خود سفارش می‌کند، «همه مراقبت کنند که گفتمان علم و گفتمان پیشرفت علمی و گفتمان پیشرفت عمومی کشور بر دانشگاه‌ها همچنان حاکم باشد!» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۲/۵/۱۵).

۵-۱-۳. فرماندهی جنگ نرم

اندیشمندان «جنگ نرم» را جنگ ایده‌ها و باورها تعریف کرده‌اند و نخستین‌بار استادان برجسته علوم سیاسی و مدیران سابقه‌دار سازمان سیا و پنتاگون از آن نام برده‌اند. صاحب‌نظران معتقدند مهم‌ترین هدف آن متقاعد کردن هرچه بیشتر مردم برای عدم حمایت از نظم و نظامی خاص است (جلال‌پور و دیگران، ۱۳۹۵). واکاوی بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در ارتباط با شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز، روشنگر این است که ایشان یکی از مهم‌ترین شایستگی‌ها و وظایف اساتید دانشگاه را فرماندهی و هدایت جامعه در جنگ نرم می‌دانند که می‌باید در این مسیر «فرماندهی و نقش‌آفرینی» کنند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۵/۳/۲۹).

ایشان همچنین، یکی از مشخصه‌های اصلی فرماندهی جنگ نرم را دشمن‌شناسی (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۳/۴/۱۱) و «بزرگ‌ترین مسئولیت در مقابله با توطئه دشمنان [را] بر دوش خود دانشگاهیان چه اساتید و چه دانشجویان» می‌دانند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۷۸/۷/۶). آیت‌الله خامنه‌ای «حفظ وحدت» را یکی از مهم‌ترین روش‌های مبارزه با دشمن در جنگ نرم دانسته‌اند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۱/۹/۲۹) و «استکبارستیزی» را از شایستگی‌های لازم در اعضای هیئت علمی در مسیر فرماندهی جنگ نرم مطرح ساخته، در بیانات خود توضیح می‌دهند که «جمهوری اسلامی منافع ملت‌های مسلمان را منافع خودش می‌داند؛ با آن‌ها مرتبط است، از آن‌ها دفاع می‌کند؛ از مظلوم دفاع می‌کند، از ملت فلسطین دفاع می‌کند؛ این‌ها شاخص‌هاست و این‌ها بایستی برجسته شود. دانشجو و دانشگاهی می‌تواند در این میدان

نقش آفرین باشد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۷/۹/۲۴).

امیدواری به آینده کشور از دیگر ویژگی‌هایی است که یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز در راستای فرماندهی جنگ نرم باید از آن برخوردار باشد و آیت‌الله خامنه‌ای امیدواری دانشجویان به آینده کشور را نیز در گرو امیدواری اساتید دانشگاه می‌داند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۶/۳/۳۱). از دیگر ویژگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز در جایگاه یک فرمانده جنگ نرم، توانمندی و علاقه‌مندی به حفظ و حراست از آرامش دانشگاه است و ایشان در این باره می‌فرمایند: «شما برادرانی که در دانشگاه‌ها تدریس می‌کنید، مواظب باشید که فضای دانشگاه را آشفته نکنند» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۶۹/۶/۱۸). همچنین به اساتید دانشگاه توصیه می‌کند که از سیاست‌زدگی و سیاسی‌کاری در دانشگاه پرهیز کنند و «دانشگاه را مرکز جولان سیاسی و فعالیت‌های جناح‌های سیاسی قرار» ندهند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۳/۴/۱۱). البته ایشان دانستن سیاست و داشتن بصیرت سیاسی را امری لازم و آن را با سیاست‌زدگی و سیاسی‌کاری متفاوت می‌داند: «سیاست دانستن و سیاسی بودن، غیر از سیاست‌زده بودن و سیاسی کار بودن است. سیاسی‌کاری بد است» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۳/۱۰/۱۷).

جریان‌سازی انقلابی نیز از ویژگی‌هایی است که آیت‌الله خامنه‌ای متصف بودن یک عضو هیئت علمی را به آن لازم می‌داند: «اساتید انقلابی بایستی همت کنند تا در داخل دانشگاه جریان‌سازی کنند؛ این به نظر خیلی مهم است» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۸/۳/۸). ایشان همچنین ایجاد «جریان انقلابی و فکری و اسلامی در دانشگاه» را از وظایف اساتید دانسته و معتقدند: «جریان فکری و فرهنگی اساتید مؤمن و متعهد باید به جریان رایج دانشگاه‌ها تبدیل شود» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۸/۳/۸).

۲-۵. شایستگی‌های وظیفه‌ای

شایستگی‌های وظیفه‌ای، معرف مجموعه قابلیت‌هایی است که اثربخشی یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز به آن وابسته است. این دومین بعد از الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای، شامل دو مؤلفه اصلی پژوهشی و آموزشی است.

۱-۲-۵. پژوهشی

شایستگی‌های پژوهشی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای مهم‌ترین مؤلفه در شایستگی‌های وظیفه‌ای یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز است و خود پنج ویژگی اصلی را دربرمی‌گیرد. یکی از این

ویژگی‌ها، «داشتن جسارت و خلاقیت علمی است» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۷۹/۱۲/۲۲). ایشان یکی از دلایل اصلی عقب‌ماندگی علمی را «دنباله‌روی، نداشتن ابتکار، زیردست بودن معنوی» دانسته و گوشزد می‌کنند که «اگر بخواهید از لحاظ علمی پیش بروید، باید جرئت نوآوری داشته باشید» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۷۹/۱۲/۲۲)؛ «از بدعت و نوآوری در وادی علم، بیمناک نباشیم» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۲/۲/۲۲). ایشان همچنین، اهمیت ویژه‌ای به تحقیقات بنیادین می‌دهند و بر این باور هستند که «استادان دانشگاه‌ها و دانشمندان در کنار یافتن راه‌حل‌های علمی مشکلات موجود، به تحقیقات عمیق و بنیانی نیز اقدام کنند» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۸/۳/۸).

داشتن قدرت و بنیه علمی از دیگر ویژگی‌های پژوهشی است که یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز باید از آن بهره‌مند باشد و آیت‌الله خامنه‌ای، «هوش وافر، ذخیره علمی لازم و مجاهدت فراوان برای فراگیری» را از عواملی می‌داند که «برای به دست آمدن قدرت علمی لازم است» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۷۹/۱۲/۲۲). علاوه بر توان علمی و برخورداری از جسارت و خلاقیت علمی، داشتن بصیرت علمی یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های پژوهشی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای است که آن را می‌توان توانایی آگاهی و شناخت نیازهای علمی کشور در حال و آینده، ترسیم مسیر چگونگی دستیابی به این علم و دانش موردنیاز و چگونگی بهره‌مندی از علم و دانش تولیدشده تعریف کرد. بصیرت علمی می‌تواند توانایی آینده‌نگری و نیازشناسی علمی برای پیشرفت‌های آتی در عین توجه به نیازهای فعلی توصیف گردد؛ چنان‌که بیان می‌کنند: «امروز نقش و رسالت دانشگاه، یک نقش تعیین‌کننده است؛ ولو تعیین‌کننده برای زمان حال نه؛ اما تعیین‌کننده برای آینده کشور است» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۶/۲/۲۵).

آشنایی و تعهد به نقشه علمی کشور نیز از دیگر ویژگی‌های پژوهشی است که از تحلیل بیانات آیت‌الله خامنه‌ای قابل استنباط است. ایشان معتقدند: «در خصوص نقشه جامع علمی نیز لازم است اساتید و مدیران و دانشجویان دانشگاه‌های کشور، از جزئیات این نقشه آگاه شوند و نقشه جامع علمی به صورت یک گفتمان پذیرفته‌شده درآید» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۴/۴/۱۳).

۵-۲-۲. آموزشی

شایستگی‌ها و قابلیت‌های آموزشی دومین بعد از الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای است که خود چهار مشخصه اصلی را در بر می‌گیرد. یکی از این مشخصه‌ها شکوفاسازی استعداد دانشجویان است. ایشان تأکید می‌کنند: «باید دقت کنیم، فکر کنیم و همان استعدادی را که گفته شد و بنده هم می‌دانم مغز و فکر ایرانی آن را دارد، به کار بیندازیم» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۲/۲/۲۲)؛ «از استعداد جوان و نیروی جوان، خیلی باید استفاده کرد. به خصوص دانشجویان دوره‌های تکمیلی، اگر به وسیله استاد راهنمایی بشوند، می‌توانند حقیقتاً در نوآوری علمی، همان اساتید خودشان را در مواردی پشت‌سر بگذارند» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۶/۲/۲۵).

یکی از جنبه‌های شکوفاسازی استعداد دانشجویان، افزایش روحیه پژوهشگری آنان است که آیت‌الله خامنه‌ای معتقدند اساتید باید این روحیه را در دانشگاه‌ها زنده کنند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۲/۲/۲۲). ایجاد بصیرت علمی در دانشجویان نیز از دیگر جنبه‌های مورد توجه در شکوفاسازی استعداد دانشجویان است. آیت‌الله خامنه‌ای در این خصوص بیان می‌کنند: «جوان‌هایتان را توجیه کنید. به این‌ها قدرت تحلیل بدهید. به این‌ها توان کار و نشاط کار بدهید» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۸/۶/۸).

ایشان همچنین، دلسوز دانشجو بودن را از مشخصات یک عضو هیئت علمی می‌دانند: «وقت بگذارند اساتید؛ دلسوزانه با دانشجو برخورد کنند» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۳/۴/۱۱)؛ «استاد باید پدرانه و برادرانه رفتار کند و دانشجوی خودش را رها نکند» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۸/۱۱/۳) «و این جوان‌ها را مثل بچه‌های خودش پرورش دهد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۳/۱۰/۱۷).

شاگردپروری نیز از ویژگی‌هایی است که آیت‌الله خامنه‌ای بر آن تأکید دارند و معتقدند «اساتید باید یکی از اهتمام‌هایشان شاگردپروری باشد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۶/۹/۷). تحلیل‌ها گویای این است که ایشان، شاگردپروری را بسیار مهم می‌دانند و بر این باور هستند که اساتید دانشگاه از مجرای شاگردپروری است که می‌توانند نیروی انسانی را «برای یک دوران آینده بسیار پرمسئله» آماده نمایند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۶/۳/۳۱). ایشان همچنین، آموزش مبتنی بر نیاز جامعه و تشخیص نیازها و اولویت‌های علمی و دخالت دادن اطلاعات به‌دست‌آمده از این فرایند در برنامه‌ریزی‌های آموزشی را امری بسیار مهم می‌دانند (خامنه‌ای،

بیانات، ۱۳۸۷/۷/۳) و معتقدند «یک نکته اساسی در فعالیت‌های علمی این است که فعالیت علمی کشور، ناظر به نیازهای کشور باشد که این به‌طور کامل امروز تأمین شده نیست» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۳/۴/۱۱).

۳-۵. شایستگی‌های نگرشی

«شایستگی‌های نگرشی» بُعد سوم الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای است. نگرش، توصیف‌کننده مجموعه‌ای از اعتقادات، عواطف و نیات رفتاری و فردی و به‌عبارت‌دیگر، تمایل نسبتاً پایدار به شخصی، چیزی، یا رویدادی است که در احساس و رفتار نمایان می‌شود (قلی‌پور، ۱۳۹۱). همان‌گونه که در شکل «شماره ۳» قابل مشاهده است، این بُعد از الگو، سه مؤلفه اصلی را شامل می‌گردد. این مؤلفه‌ها به‌ترتیب اهمیت عبارت‌اند از: تعهد، دین‌باوری و خودباوری.

شکل (۳): مؤلفه‌های شایستگی‌های نگرشی یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز

۳-۵-۱. تعهد

تعهد به‌عنوان وضعیتی تعریف می‌شود که در آن یک فرد با سازمان یا مجموعه‌ای خاص و اهدافش هویت پیدا می‌کند؛ آن را معرف خود می‌داند و به دنبال حفظ عضویت خود در آن است و با یکسری رفتارهای سازنده و مولد همراه است؛ یعنی فرد متعهد تلاش می‌کند تا اهداف مجموعه خود را تحقق بخشد (زرعی‌متین، ۱۳۹۳). واکاوی بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در ارتباط با شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز گویای این است که تعهد به انقلاب

اسلامی و مبانی اعتقادی آن یکی از صفات بارز یک عضو هیئت علمی از دیدگاه ایشان است و «استاد ایدنال» را فردی متعهد به اسلام و انقلاب و ارزش‌های آن می‌داند (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۳/۱۰/۱۷). ایشان همچنین تأکید می‌کنند که «اساتید باید همواره مدافع و هدایت‌کننده فضای چالشی دانشگاه‌ها به سوی مبانی و اهداف انقلاب اسلامی باشند و به هیچ وجه نباید از گرایش‌های مخالف انقلاب حمایت شود» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۵/۳/۲۹). التزام شغلی نیز از دیگر ویژگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای است که در این باره تأکید می‌کنند: «در تدریس استاد، مسئله نباید مسئله ادای تکلیف باشد؛ مسئله عشق، علاقه به علم، علاقه به تربیت دانشجو؛ این جوری باید باشد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۸/۱۱/۳). به علاوه «حالت بی تفاوتی، بی‌اعتنایی، از سر واکردن و کلاس را به هر چه هر چه گذراندن، مطلقاً در یک استاد قابل قبول نیست» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۳/۱۰/۱۷).

ایشان همچنین، تعهد به کشور را از ویژگی‌های مهم اعضای هیئت علمی می‌دانند و انتظارات خویش را از آنان این‌گونه بیان می‌کنند: «از نخبگان، زیدگان و برجستگان - که مظهر آن‌ها مجموعه استاد و دانشجو هستند - توقع این است که روحیه به فکر سرنوشت خود بودن، بر روحیه به فکر سرنوشت کشور بودن ترجیح پیدا نکنند» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۳/۹/۲۶)، چراکه «اگر استاد احساس مسئولیت داشته باشد، متعهد باشد، عزم و نیت قاطع برای اقدام در کشور داشته باشد، این در دانشجو اثر می‌گذارد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۶/۳/۳۱). تعهد سازمانی نیز از دیگر ویژگی‌های نگرشی است که یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز باید از آن بهره‌مند باشد: «استاد، محیط دانشگاه را کار اصلی خود و دل‌بستگی اصلی خود بداند؛ نه کار دوم؛ نه کار فرعی و تبعی» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۳/۴/۱۱).

۲-۳-۵. دین‌باوری

اطلاق صفت دین‌باوری به یک عضو هیئت علمی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای به فردی سزاوار است که معتقد به باورهای دینی بوده، از بصیرت دینی و تزکیه و طهارت روحی برخوردار باشد. آیت‌الله خامنه‌ای در ارتباط با اهمیت اعتقاد به باورهای دینی بیان می‌کنند: «علم اگر برای انسان، برای آرمان‌های انسانی، برای بشریت که غایت آن، رسیدن به خدا است باشد، معنی پیدا می‌کند و حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها را به تفکر در این باب دعوت می‌کنم» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۶۰/۹/۲۷). داشتن بصیرت دینی نیز از ویژگی‌های یک عضو هیئت

علمی هویت‌ساز است؛ زیرا به اعتقاد ایشان «اگر استاد معارف با هوشمندی، با تکیه به معلومات عمیق و به‌روز شده در مسائل گوناگون فکری و اسلامی، با دانشجو مواجه بشود، ما بیشترین سود را از حضور اساتید معارف در دانشگاه خواهیم برد» (خامنه‌ای، بیانات، بی‌نیاز ندانند) (۱۳۹۳/۴/۱۱). همچنین به اساتید توصیه می‌کنند که «خودشان را از آشنایی با معارف دینی دین‌باور از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای برخوردار از تزکیه و طهارت روحی است: «طهارت و صفای نفس برای همه مهم است، برای همه لازم است، در زندگی همه مؤثر است؛ اما به نظر من برای استادان و دانشمندان مهم‌تر است، مفیدتر است، پرسودتر است. اگر استاد ما از معنویت و روح باصفا برخوردار باشد، فضای کلاس را، فضای درس را، فضای دل متعلم را منور خواهد کرد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۹/۶/۱۴).

۳-۳-۵. خودباوری

تحلیل بیانات آیت‌الله خامنه‌ای نشان می‌دهد یکی از مؤلفه‌های مهم شایستگی‌های گرایشی یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز، خودباوری بوده که در دو بخش خودباوری علمی و خودباوری ملی قابل تبیین است. ایشان اعتماد به نفس شخصی و ملی را «علاج کار پیشرفت علمی» می‌دانند و می‌فرمایند: «استاد ما اولاً، شخصاً اعتماد به نفس داشته باشد و کار علمی بکند. به آن کار علمی اش تکیه بکند و افتخار کند. ثانیاً، اعتماد به نفس ملی داشته باشد. به قابلیت و توانایی‌های این ملت اعتماد داشته باشد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۵/۸/۱۳).

نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت آموزش و ساختارهای آموزشی در ایجاد و توسعه هویت فردی و اجتماعی و نیز اهمیت یک عضو هیئت علمی دانشگاه در این هویت‌سازی، پژوهش حاضر به‌منظور طراحی الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای طراحی و اجرا شد. در این راستا، پژوهشگران به‌منظور پاسخگویی به پرسش پژوهش و شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز، نسبت به تحلیل دیدگاه ایشان در قالب بیانات و سخنرانی‌های ایرادشده در دیدار با دانشگاهیان و سایر مناسبات پرداختند. تحلیل داده‌های گردآوری‌شده از بیانات آیت‌الله خامنه‌ای نشان می‌دهد، شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز می‌تواند در سه بعد اصلی مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد که به‌ترتیب عبارت‌اند از:

شایستگی‌های راهبردی (با مؤلفه‌های تحول‌آفرینی، فرهنگ‌سازی و فرماندهی جنگ نرم)، شایستگی‌های وظیفه‌ای (با مؤلفه‌های پژوهشی و آموزشی) و شایستگی‌های نگرشی (با مؤلفه‌های تعهد، دین‌باوری و خودباوری). با مراجعه به یافته‌های پژوهش و اولویت‌بندی مؤلفه‌ها در ابعاد مختلف نیز این امر قابل مشاهده است.

پیشنهادها

دستاوردهای مطالعه حاضر (به‌عنوان یک پژوهش کاربردی) می‌تواند کاربردهایی اجرایی و نیز پژوهشی داشته باشد. از دیدگاه اجرایی، الگوی شناسایی شده در این مطالعه (الگوی شایستگی‌های یک عضو هیئت علمی هویت‌ساز) می‌تواند به‌عنوان ابزاری مناسب در راستای ارزیابی شایستگی‌های اعضای هیئت علمی مورد استفاده قرار گیرد. شایستگی‌های شناسایی شده در این پژوهش همچنین می‌تواند هنگام طراحی دوره‌های آموزشی برای اعضای هیئت علمی و انتقال نگرش، دانش و مهارت‌های موردنیاز به آنان استفاده شود. نتایج حاصل از این مطالعه این قابلیت را هم دارد که بر غنای فرایند ارزیابی عملکرد و ارتقای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها بیفزاید؛ بنابراین، به مدیران و مسئولان مربوطه پیشنهاد می‌شود که ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های شناسایی شده در پژوهش حاضر را به‌عنوان ابزاری مکمل در فرایند ارزیابی و ارتقای اعضای هیئت علمی مدنظر قرار دهند. همچنین مدیران و برنامه‌ریزان سطح کلان نیز می‌توانند از این نتایج بهره‌گیری کنند؛ برای مثال با توجه به این موضوع که تعداد زیادی از دانش‌آموختگان مقطع دکتری جذب دانشگاه‌های کشور می‌شوند و در جایگاه اعضای هیئت علمی نقش‌آفرینی بسیاری در راستای تحقق اهداف آموزشی کشور بر عهده خواهند داشت، دستاوردهای این مطالعه می‌تواند مبنایی مناسب برای طراحی واحدهایی خاص یا اجرای دوره‌های آموزشی ویژه این افراد باشد.

پژوهشگران نیز می‌توانند الگوی پیشنهادی در این پژوهش را با سایر الگوهای شایستگی اعضای هیئت علمی، به‌ویژه نمونه‌های برآمده از نظریات غربی مقایسه و وجوه اشتراک و افتراق آن‌ها را مشخص کنند و در مطالعات خود نسبت به سنجش اثربخشی و ارزیابی قابلیت‌های اجرایی الگوی پیشنهادی و رفع کاستی‌ها و توسعه قابلیت‌های آن اقدام نمایند. همچنین با توجه به اهمیت و نقش مدیران دانشگاهی در پیشبرد اهداف نظام آموزشی که دربرگیرنده بخش عظیمی از اهداف نظام جمهوری اسلامی ایران است، مطالعات آتی می‌تواند با الگوگیری از این پژوهش و با هدف شناسایی الگوی شایستگی‌های یک مدیر دانشگاهی هویت‌ساز از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای به انجام برسد.

کتابنامه

- احمدپور، ایران؛ خبیری، محسن و رجبی، حسین (۱۳۹۶). مدل‌سازی نقش ورزش در فرایند شکل‌گیری هویت ملی. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۱۸(۴)، ۵۸-۴۱.
- اسماعیلی، محمودرضا؛ ساعدی، عبدالله و شریعت‌نژاد، علی (۱۳۹۸). تحلیل ارتباط شایستگی‌های استراتژیک مدیران با ارزش‌آفرینی منابع انسانی، بر اساس رویکرد JRP، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۱۳(۱)، ۳۲۱-۳۴۶.
- بازرگان هرندی، عباس (۱۳۹۸). *مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته؛ رویکردهای متداول در علوم رفتاری*. تهران: دیدار.
- بیات، بهرام و آزادواری، علی‌اکبر (۱۳۸۹). تأثیر جهانی‌سازی بر هویت ملی و هویت جهانی (با تأکید بر رسانه‌های ارتباطی نوین). *مطالعات امنیت اجتماعی*، ۲۲(۲)، ۸۳-۱۰۴.
- جانی‌پور، محمد و شکرانی، رضا (۱۳۹۲). رهاوردهای استفاده از روش تحلیل محتوای کمی در فهم احادیث. *مجله پژوهش‌های قرآنی و حدیث*، ۲(۲)، ۲۷-۵۷.
- جلال‌پور، شهره؛ پای‌فرد، کیانوش و فلاح، محمد (۱۳۹۵). واکاوی سازوکارها و اهداف جنگ نرم. *دوفصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات قدرت نرم*، ۶(۱۴)، ۱۲۹-۱۵۱.
- جمشیدی، محمدحسین؛ جمشیدی، محمدحسن و سبزی، داود (۱۳۹۶). «هویت‌سازی سیاسی بر مبنای سیاست مطلوب در دیوان حافظ». *فصلنامه مطالعات سیاسی*، ۱۰(۳۹)، ۱-۲۸.
- چیت‌ساز، احسان (۱۳۹۰). *الگوی شایستگی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور*. تهران: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دفتر برنامه‌ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی.
- خامنه‌ای، سید علی (بی‌تا). *بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در سایت ایشان*. قابل دسترسی در: <https://farsi.khamenei.ir/speech>
- دلسوز، سوسن؛ انصاری‌خواه، نفیسه و مشکاتی، حسن (۱۳۹۵). زمان و مکان ابزار هویت‌سازی در منش مبشران وحی. *جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، ۶۴(۴)، ۱۴۵-۱۵۸.
- دیبایی صابر، محسن (۱۳۹۷). نقش مدیریت دانش در توسعه شایستگی حرفه‌ای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها (مورد مطالعه: اساتید هیئت علمی پردیس فارابی دانشگاه تهران). *توسعه حرفه‌ای معلم*، ۳(۴)، ۱-۱۴.
- رحیم‌نیا، فریبرز و هوشیار، وجیهه (۱۳۹۱). واکاوی ابعاد و مؤلفه‌های مدل شایستگی‌های مدیران در سیستم بانکی (یک رویکرد کیفی). *نشریه علمی پژوهشی مدیریت فردا*،

۱۱(۳۱)، ۱۱۷-۱۳۸.

- زرعی متین، حسن (۱۳۹۳). مدیریت رفتار سازمانی پیشرفته. تهران: نشر آگه.
- ساعی، احمد (۱۳۸۵). استراتژی شمال؛ تلاش برای هویت‌سازی سیاسی نوین در جنوب، فصلنامه مطالعات ملی، ۷(۳)، ۱۳۷-۱۵۱.
- سلیمی، قاسم؛ حیدری، الهام و کشاورزی، فهیمه (۱۳۹۴). شایستگی اعضای هیئت علمی جهت تحقق رسالت دانشگاهی؛ تأملی بر ادراکات و انتظارات دانشجویان دکتری. دوفصلنامه نوآوری و ارزش‌آفرینی، ۳(۷)، ۸۵-۱۰۳.
- سنگری، نگین (۱۳۹۶). تدوین مدل شایستگی‌های محوری اعضای هیئت علمی دانشگاه اسلامی (مورد مطالعه دانشگاه الزهرا (سلام‌الله‌علیها)). مدیریت در دانشگاه اسلامی ۱۳، ۶(۱)، ۶۰-۴۵.
- فتح‌الهی، احمد؛ یمینی، محمد؛ صباغیان، زهرا؛ فراستخواه، مقصود و قاضی طباطبایی، محمود (۱۳۹۳). تحلیل محتوایی برنامه‌های پنج‌گانه توسعه ایران با توجه به مقوله‌های الگوهای حکمرانی آموزش عالی. فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، ۶(۴)، ۴۷-۸۳.
- فرهادیان، فریبا؛ توتونچی، مینا؛ چنگیز، طاهره؛ حقانی، فریبا و اوئیس‌قرن، شهرام (۱۳۸۶). مهارت اعضای هیئت علمی و نیاز آموزشی آنان در مورد روش‌های تدریس بالینی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۷(۱)، ۱۰۹-۱۱۸.
- فرهنگی، مریم و فراستخواه، مقصود (۱۳۹۳). بررسی مدل شایستگی اعضای هیئت علمی در محیط مجازی از نظر اعضای هیئت علمی و دانشجویان بر اساس مدل آرمانی. فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران، ۷(۲۲-۲۱)، ۱-۱۴.
- قائدی، محمدرضا و گلشنی، علیرضا (۱۳۹۵). روش تحلیل محتوا، از کمی‌گرایی تا کیفی‌گرایی. روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، ۷(۲۳)، ۵۷-۸۲.
- قربان‌نژاد، پریسا و عیسی‌خانی، احمد (۱۳۹۵). طراحی مدل شایستگی مدیران دانشگاهی بر اساس الگوهای اسلامی: مطالعه‌ای تطبیقی. مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۵(۱)، ۳۷-۴۸.
- قلی‌پور، آرین (۱۳۹۱). مدیریت رفتار سازمانی (رفتار فردی). تهران: انتشارات سمت.
- قمری، محمدرضا (۱۳۹۷). فراگیری زبان انگلیسی و هویت ملی در عصر جهانی‌سازی. فصلنامه مطالعات ملی، ۱۹(۴)، ۱۰۵-۱۲۰.
- گل محمدی، احمد (۱۳۹۵). هویت‌سازی دولت‌پسندانه، فصلنامه دولت‌پژوهشی. مجله

- دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۲(۶)، ۱-۳۸.
- گیوریان، حسن و ذاکری، معصومه (۱۳۹۲). نقش رسانه بر فرهنگ‌سازی. *مطالعات رسانه‌ای*، ۸(۲۰)، ۱-۱۲.
- مرسلپور، محسن (۱۳۹۸). تکوین هویت اروپاییان در برابر مسلمانان و عدم هویت‌سازی مسلمانان، *فصلنامه مطالعات ملی*، ۲۰(۱)، ۲۱-۳۸.
- میرزاپور، سمیرا؛ زمانی مقدم، افسانه و جعفری، پریش (۱۳۹۸). کارکرد آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی هویت ملی دانش آموزان از منظر کارکنان مدارس (با تأکید بر مدارس دولتی متوسطه شهر تهران). *فصلنامه مطالعات ملی*، ۲۰(۳)، ۵۳-۷۳.
- میلر، دیوید (۱۳۸۳). ملیت. ترجمه غریاق زندی. داود. تهران: انتشارات تمدن ایرانی.
- نجاتی حسینی، سید محمود (۱۳۸۲). واکاوی هویت تاریخی، تاریخ‌نگاری و جامعه‌شناسی تاریخی ایران. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۱۵(۱۵)، ۱۵۳-۱۹۲.
- نظرزاده زارع، محسن؛ پورکریمی، جواد؛ ایلی، خدایار و ذاکر صالحی، غلامرضا (۱۳۹۵). ارائه الگوی شایستگی اعضای هیئت علمی در تعاملات بین‌المللی: یک مطالعه پدیدارشناسانه. *فصلنامه علمی - پژوهشی سیاست علم و فناوری*، ۸(۳)، ۲۵-۳۸.
- نورایی، محمود (۱۳۸۹). تأثیر هوش هیجانی اعضای هیئت علمی بر عملکرد آموزشی آن‌ها: با رویکرد شایستگی‌های فردی. *مدیریت بهره‌وری (فراسوی مدیریت)*، ۴(۱۳)، ۲۵-۳۸.
- هابرماس، یورگن (۱۳۸۹). *ایمان و دانش: مجموعه مقالات، سخنرانی‌ها و گفتگوها از یورگن هابرماس و دیگران*. ترجمه بانکی، فرزین و حیدری، احمدعلی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- هاشمی، سید احمد؛ ماشینچی، علی‌اصغر و محمدخانی، کامران (۱۳۹۵). ارائه مدل ارزیابی شایستگی‌های هیئت علمی در دانشگاه آزاد اسلامی (مورد: واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان فارس). *فصلنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۷(۴)، ۱۸۵-۲۱۰.

- Barker, C (2004). *The sage Dictionary of Cultural Studies*. London: Sage.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Braun, V. & Clarke, V. (2012). *Thematic analysis*. in Cooper. H, Camic. P. M, Long, D. L., Panter. A. T., Rindskopf, D. & Sher, K. J. (Eds). *APA handbook of research methods in psychology*, Vol. 2: Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological, 57-71, Washington, DC: American Psychological Association.
- Brewer, M. & Yuki, M. (2007). *Culture and Social Identity*. in Kitayama. Sand Cohen, D. (Eds.). *Handbook of cultural psychology*, Guilford Press, 307-322.

- De Carvalho-Filho, M. A.; Tio, R. A. & Steinert, Y. (2020). Twelve tips for implementing a community of practice for faculty development. *Medical teacher*, 42(2), 143-149.
- Ebrahimzadeh, B.; Nazem, F. & Abolmaali, K. (2017). Identify and Develop Effective Components on Competency Model of Elementary School Principals in Tehran. *Iranian journal of educational Sociology*, 1(3), 73-82.
- Idris, F.; Hassan, Z.; Ya'acob, A.; Gill, S. K. & MohdAwal, N. A. (2012). The Role of Education in Shaping Youth's National Identity. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (59), 443-450.
- Khoshouei, M. S.; Oreyzi, H. R. & Noori, A. (2013). The Eight Managerial Competencies: Essential Competencies for Twenty First Century Managers. *Iranian Journal of Management Studies (IJMS)*, 6(2), 131-152.
- Măduța, C. (2014). Education and National Identity. The Local Cultural Heritage and its Effects Upon Present Local educational Policies in Arad County from Romania. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (116), 2847-2851.
- Maguire, M. & Delahunt, B. (2017). Doing a Thematic Analysis: A Practical, Step-by-Step Guide for Learning and Teaching Scholars. *The All Ireland Journal of Teaching and Learning in Higher Education (AISHE-J)*, 8(3), 3351-33514.
- McGee, P. L. (2023). The relationship among faculty-to-faculty incivility and job satisfaction or intent to leave in nursing programs in the United States. *Journal of professional nursing*, (47), 73-80.
- Milner, R. J.; Gusic, M. E. & Thorndyke, L. E. (2011). perspective: Toward a Competency Framework for faculty. *Academic Medicine*, 86(10), 1204-1210.
- Norton, B. & McKinney, C. (2011). *An identity approach to second language acquisition*. in Atkinson, D (Eds), *Alternative Approaches to second Language Acquisition*, New York: Routledge, 73-94.
- Norton, B. (2006). *Identity as a sociocultural construct in second language education*. in Cadman, K and O'Regan, K (Eds), *TESOL in Context [Special Issue]*, 22-33.
- Nunan, D. & Choi, J. (2010). *Language and Culture*. New York: Routledge.
- Pavlenko, A. (2003). Language of the Enemy: Foreign Language Education and National Identity. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 6(5), 313-331.
- Pefianco, E. C. (2009). "Competency Standards for 21st Century Teachers in Southeast Asia", 12th UNESCO-APEID International Conference the Impact Exhibition & Convention Center, 26 march, Bangkok, Thailand.
- Qiuyan, T. & Qin, H. (2009). *Analysis on the Competency Model of the Lecturers in the Application Oriented University*. Available at: <http://www.seiofbluemountain.com/upload/product/200909/2009jyhy04a51.pdf>.
- Spencer, M. (2004). *Creating Organizational Excellence by Identifying, Developing, and Promoting Your Best People*. Edited by Berger, I.A & Berger, D.R, *The Talent Management Handbook*, McGraw-Hill.
- Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories*. Cambridge: Cambridge University Press.